

Corsendonk bier

Pater zacht en donker

Agnus pittig en blond

CORSENDONCA

Trimestriël tijdschrift
15de jaargang
Nr. 2 juni 1999
ISSN 0779-5785

V.u.: Roger Van Mierlo
Draaiboom 4
2360 Oud-Turnhout

Kantoor van afgifte : Oud-Turnhout

VOOR AL UW FEESTEN

ALTA RIPA

Engelstraat 6 2360 Oud-Turnhout
Tel. 014/45.01.01

VERZEKERINGSKANTOOR

JAN AERTS

ALLE VERZEKERINGEN

St. Antoniusstraat 20 2360 Oud-Turnhout
Tel. 014/42.30.92

© **CORSENDONCA** : Alle artikels overgenomen uit ons driemaandelijks tijdschrift moeten de vermelding "Uit *Corsendonca*" dragen, met de jaargang, nummer, pagina en de naam van de auteur.

Omslagillustratie : De Sint-Sebastiaans gilde op stap omstreeks 1949. Met ondermeer van links naar rechts koning Henri Dirx, hoofdman Frederik Clijmans, Leonard Van Beeck en anderen.

CORSENDONCA

Voorwoord

Op dit moment krijgt de uitwerking van het "Kunst- en heemmuseum het Hofke van Chantraine" binnen *Corsendonca* de meeste aandacht. En dat lijkt niet meer dan normaal, want onze vereniging wil een goed én waardevol project realiseren. De afgelopen drie maanden heeft dit project trouwens een enorme evolutie gekend. In het begin van dit jaar hadden we geen kunstcollectie, maar tijdens de lente werden er werken verzameld van Albert Sohie, Eugene Surinckx, Jef Claesen, Theo Op de Beeck, Jozef Op de Beeck, Toontje van Mierlo, Eugene Machielsen, Alfons Waterschoot, Karel Melis en natuurlijk de huidige schilders van de Gagel en de Regenboog. Met een 50-tal werken heeft het nieuwe project een voldoende grote kunstcollectie verzameld om op een verantwoorde manier te kunnen starten.

Uiteraard is "het Hofke van Chantraine" een kunst- en *heemmuseum*, zodat het heemkundig aspect niet uit het oog verloren mag worden. Om de zuiver heemkundige collectie op een professionele manier te registreren en te inventariseren, wordt het huidige heemmuseum gesloten. Ondertussen zijn er al verschillende medewerkers bezig met dit inventariseringswerk zodat we een beter inzicht krijgen in de samenstelling van onze verzameling. En daarbij stoten we dan op het probleem dat de meeste heemkundekringen uit de regio ervaren: weinige deelaspecten zijn volledig uitgewerkt en we bezitten heel wat materiaal dat ook in de ons omringende heemmusea tentoongesteld wordt. Daarom willen we met onze zusterverenigingen uit de buurt nagaan of we in onze regio tot een uitgewerkt museumnetwerk kunnen komen.

Hopelijk kunnen we in het volgende millennium de fiets op om verschillende kempische museumpareltjes te bezoeken!

Wim van Hout
voorzitter

De 17de eeuwse ingangspoort der Postelse Abdy. (Foto Roger Van Mierlo)

Mensen van bij ons.

De gebroeders Jozef, Célest en Rafaël Waterschoot o. praem en de abdy van Postel

Toen op 4 september 1907 Emiel Waterschoot, geboren te Oud-Turnhout op 10 februari 1880, in het huwelijk trad met de 27-jarige Joanna Wens, geboren te Oud-Turnhout op 19 maart 1880, zal dat kersverse echtpaar wel nooit gedacht hebben dat ze eens de trotse ouders zouden worden van een bisschop, een prelaat en een missionaris.

Dat meer dan één kind uit één-en-hetzelfde gezin voor het priesterschap kiest, zal al wel eens meer voorgekomen hebben. Maar drie zonen die niet alleen voor dezelfde orde, maar ook voor de zelfde abdy, namelijk de abdy van Postel kiezen en er ook hun intrede doen, kan men toch geen alledaags feit noemen.

Drie zonen uit een gezin die voor het priesterschap kiezen. Het heeft niet veel gescheeld of het waren er vier geweest. Ook Albrecht de oudste, geboren te Oud-Turnhout op 17 februari 1910, had in 1928 plannen om missionaris te worden. Hij had zijn zinnen gezet op de missies van Scheut, maar werd om gezondheidsredenen niet geschikt bevonden. Hij keerde terug naar Oud-Turnhout waar hij later in het huwelijk zou treden met Anna De Kort. Albrecht heeft vele jaren als bediende op het Oud-Turnhouts gemeentehuis gewerkt. Was lid van vele vrome en culturele verenigingen en was een gekend Oud-Turnhouts figuur. Hij overleed te Turnhout op 7 februari 1970.

De Abdy van Postel

Postel. Wie door de 17de eeuwse ingangspoort van de Postelse

abdij stapt, wordt onmiddellijk getroffen door de rust en de geborgenheid die de omgeving uitstraalt. Het is alsof de tijd stilstaat binnen de abdijsmuren van Postel. Alle rumoer van de bedrijvige dagjesmensen dat buiten de abdijsmuren heerst, is ver te zoeken. Binnen de muren van de abdij verloopt het leven van de monniken volgens het oeroude schema van arbeid, gebed en studie in alle rust en vrede. Niets laat hier vermoeden dat deze vredige en rustige plaats in de eeuwen van haar bestaan meer dan eens een bewogen tijd heeft meegemaakt en dat de bewoners ervan het slachtoffer werden van vernieling, plundering en uitdrijving.

De abdij van Postel, gelegen in de Noorder-Kempen op de grens met Nederland, is een Norbertijner abdij zo genoemd naar Norbertus de stichter der orde.

Het was in 1120 dat door Sint-Norbertus, die leefde tussen 1080 en 1134, een orde werd gesticht in Prémontré nabij Laon in het noorden van Frankrijk: de reguliere kanunniken van de orde van Prémontré. Ze leefden er volgens de regels van Sint-Augustinus, maar het waren geen monniken in de zin van het woord; monniken wijden zich uitsluitend aan het zoeken naar God en het zingen van zijn lof en doen dat in gesloten gemeenschappen afgezonderd van de buitenwereld. De reguliere kanunniken van Prémontré zijn meer naar buiten gericht; zo staan ze bijvoorbeeld in voor parochiewerk, zielzorg, missiewerk enz. Ook intensieve landbouw en streekontginning werden en wordt nog steeds door deze monniken beoefend.

Men noemt de Norbertijnen ook wel eens premonstratenzers wat een verwijzing is naar Prémontré, hun stichtingsplaats. Vaak worden ze ook 'Witheren' genoemd omwille van hun witte kloosterhabijt.

De stichting van de abdij

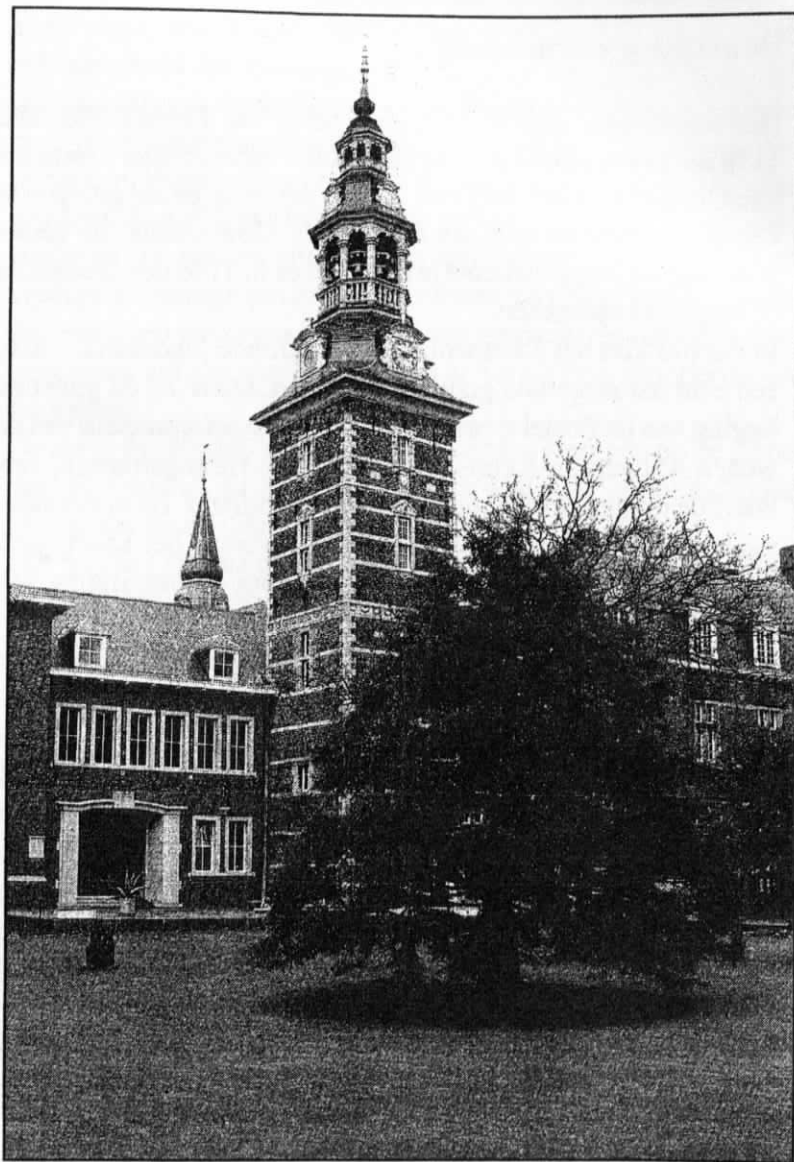
Het was de eens ooit zo bloeiende abdij van Floreffe die rond 1138 een hoevepriorij stichtte in Postel. - nadat Ridder Fastradus van Uutwyck uit het land van Altena een stuk grond gelegen te Postel geschonken had aan deze abdij. Godeschalk, de eerste prior van de jonge Postelse priorij, liet er in 1140 een oratorium of bidplaats optrekken.

In die tijd kon het Kempenland – het aloude Taxandria – nog een echt natuurgebied genoemd worden. Dank zij de gunstige ligging van de Postelse priorij, namelijk op het kruispunt van de wegen Antwerpen-Keulen en Leuven - 's Hertogenbosch, verwierf de jonge priorij spoedig grote bekendheid. De voornaamste bezigheden van de kloosterlingen waren: het koorgebied, armenzorg, opvang van reizigers, zielzorg en ontginning van de streek door intensieve landbouw.

Meer dan vijf eeuwen zou de priorij van Postel door de moederabdij van Floreffe bestuurd worden.

In 1613 wordt de priorij van Postel eindelijk, mede door de steun van de aartshertogen Albrecht en Isabella, tot een onafhankelijke abdij verheven. Rombout Colibrant, de toenmalige provisor geboren te Leuven in 1544, werd op 16 mei 1621 de eerste abt der onafhankelijke abdij. Als abdijszegel koos Postel een schild bestaande uit drie molenijzers van sabel op een zilveren achtergrond met als wapenspreuk, "Cruce vincit veritas", door het kruis zegeviert de waarheid.

Ondanks de rust en de geborgenheid die de abdij thans uitstraalt, heeft deze vredige plaats in de eeuwen van haar bestaan meer dan eens een bewogen tijd van plundering, verbeurdverklaring en uitdrijving meegemaakt. En hebben deze vreedzame monniken meer dan eens de vlucht moeten nemen en zijn zij van meet af aan opnieuw moeten beginnen.

Samen met de Romaanse St.-Nicolaaskerk is de beiaardtoren één van de blikvangers der Postelse abdij

Het grondbezit van de abdijen is door de geschiedenis heen steeds het mikpunt geweest van de burgerlijke machthebbers. Soms gold als argument dat de monniken vaak geprofitteerd hadden van allerhande schenkingen, maar men vergat daarbij graag dat dergelijke schenkingen vaak dienden gezien als een verstevigen van de positie van de landheren in hun randgebieden.

Ook de goedheid van de paters voor de armen en misdeelden, dewelke op gezette tijden door hen van voedsel werden voorzien, werd door deze mensen ook niet altijd in dankbaarheid afgenomen. En vaak onttaarde zo een brood- en schoeiselbedeling in een plundering van de abdij. Zo werd op "Vetten Donderdag" van 1619 de abdij door het gepeupel van de omliggende dorpen grondig geplunderd.

Ten tijde van het Ancien Régime hebben verlichte despoten à la Keizer-koster Jozef II kerkelijke goederen genaast, en werden er meerdere volgens hun 'nutteloos' geworden kloosterorden afgeschafft. (zoals Corsendonk). Gelukkig bleef Postel daar van gespaard wegens hun parochiedienst.

De grootste klap die de Postelse abdij te verwerken kreeg kwam echter met de Franse Revolutie, toen de communiteiten werden verjaagd en hun goederen verwoest of in beslag genomen werden.

Wat er in de periode van de Franse Revolutie in onze abdijen verwoest en geroofd geworden is, kan men zich niet of nauwelijks voorstellen. Het aantal vernietigde unieke kunstwerken, boeken en handschriften, architecturaal onvervangbare gebouwen en cultuurhistorische schatten in het algemeen, is zó waanzinnig groot, dat de Franse Revolutie gerust als de grootste ramp kan aangeduid worden van wat onze abdijen is overkomen.

Op 1 januari 1797 kregen de Postelse confraters van de Franse Revolutionaire 24 uur de tijd om de abdij te verlaten. Op 3 januari lazen de priesters voor de laatste maal de mis, en was de uitdrijving een feit. Het zou tot in september 1847, precies 50 jaar later, duren vooraleer zij er weer volwaardig konden terugkeren.

Van de 43 confraters van Postel verbleven er tijdens het begin van de Franse Revolutie al 18 buiten de abdij als pastoor of kapelaan in de omliggende parochies. De 25 andere zijn door de Franse Revolutionairen uit de abdij weggejaagd. De meesten van hen vonden al spoedig ergens een plaats als pastoor of kapelaan, meestal in Nederland waar grote vrijheid was. Maar in Nederland, waar de meesten protestanten waren, ergens een klooster vormen mocht dan weer niet. Men heeft dus moeten wachten tot in 1830 toen België onafhankelijk werd en de goddienst en het kloosterleven weer de volle vrijheid kreeg.

Vanaf 1830 zijn ze dan gaan zoeken naar nieuwe gronden en gebouwen. Naar hun oude abdij van Postel terug keren was op dat ogenblik niet mogelijk, daar de gebouwen der abdij tijdens de Franse Revolutie verkocht waren, en ze niet over de middelen beschikten om ze terug te kopen.

In 1841 slaagde zij er dan eindelijk in om voor een redelijke prijs, te Rekem, bij Lanaken in Belgisch Limburg, de gebouwen van een vroeger klooster te kopen. Nadat de geschikte kandidaten die zich aanmelden voor één jaar noviciaat naar een andere abdij gezonden werden (die van Averbode), begonnen zij in Rekem een nieuw Norbertijner huis te vormen; de heropening van de abdij van Postel was gestart.

Van 1841 verbleven de Postelse confraters dus noodgedwongen in Rekem, tot zij er in 1847 in slaagden om een gedeelte van de abdijgebouwen en wat grond te Postel weer in eigendom te krijgen.

Op 26 september 1847 kwamen ze opnieuw naar Postel en vatten ze de wederopbouw van hun abdij aan. Slechts één van de oorspronkelijke confraters die in 1797 werden uitgedreven, namelijk de tachtigjarige Herman-Jozef Beugels, zou de abdij weer betreden. Al de anderen waren noviciën afkomstig van andere abdijen, zodat men letterlijk en figuurlijk van meet af aan moest herbeginnen.

De aloude moederabdij van Floreffe zou de klap van de Franse Revolutie niet meer te bovenkomen.

Ook Postel zou jaren nodig hebben om zich te herstellen. Roepingen kwamen er wel, maar de kostwinning, de opbouw en restauraties van de abdij, bleven nog lang een probleem. Het zou tot in 1872 duren, dus 25-jaar na hun terugkeer, eer er weer een Postelse abt gemijterd kon worden. Het was superior Jacobus De Kort die deze eer te beurt viel. Hij koos als zinvolle wapenspreuk "Quasi aurora consurgens" (oprijzend als de dageraad)

Sindsdien kende de abdij verschillende abten, die samen met hun confraters, het hunne hebben bijgedragen tot de huidige bloei.

Onder Abt Jacobus de Kort (abt van 1872 tot 1890), werd de abdij weer bewoon- en leefbaar gemaakt.

Onder Abt Herman Jozef Herstraets (abt van 1890 tot 1926), met als wapenspreuk "Dominus protector meus" (God mijn beschermer) gebeurde de restauratie van de gebouwen.

Abt Hugo Bennebroek (abt van 1926 tot 1951), met als wapenspreuk "Tua luce dirige" (leid mij met uw licht), voerde het aantal religieuzen in de abdij op van 35 naar 100. De kerk werd aan dit aantal kloosterlingen aangepast, alsook de woonruimte. De boerderij werd vergroot. De uitkijktoren kreeg een nieuwe beiaard van 40 klokken. Het is ook onder deze abt dat Postel in

De gebroeders Waterschoot.

Van links naar rechts.

Gregorius Célest Waterschoot. °Oud-Turnhout 27-10-1914.

Ignatius Jozef Waterschoot °Oud-Turnhout 16-3-1911

†Mol 20-4-1990.

Basilus Rafaël Waterschoot °Oud-Turnhout 7-8-1920

(Foto verz. Edward Van Gelder)

1937 de zorg over een nieuw missiegebied op zich nam, namelijk het huidige bisdom Lolo, in Zaïre.

De gebroeders Waterschoot

Ondertussen zijn ook de Oud-Turnhoutse gebroeders Waterschoot toegetreden tot de Norbertijnen van Prémontré en maken ze deel uit van de Postelse abdijsgemeenschap.

Het is tijdens de ambtsperiode van abt Hugo Bennebroek dat Jozef Waterschoot geboren te Oud-Turnhout op 16 maart 1911, als eerste van de gebroeders Waterschoot zijn intrede doet te Postel.

Na zijn schooljaren, eerst bij zuster Rosalinda en bij meester De Bruyn te Oud-Turnhout, daarna aan het kollege te Turnhout waar zijn priesterroeping gestalte kreeg, wordt Jozef Waterschoot op de Postelse abdij ingekleed op 9 oktober 1928, waarbij hij de kloosternaam Ignatius of Ignaas ontving. De naam Ignatius zou hij zijn hele verdere leven als zijn voornaam gebruiken. Voor zijn familie en naaste vrienden is het echter altijd "onze Jozef" gebleven. Zijn kloostergeloften of professie, zou hij uitspreken op 9 oktober 1930. Vier jaar later, namelijk op 24 augustus 1934, werd hij tot priester gewijd in de abdij van Bois-Seigneur-Isaac. De wijding gebeurde door Mgr. Heylen, toenmalig bisschop van Namen. Mgr. Heylen, oud-abt van de abdij van Tongerlo, was afkomstig van Kasterlee. Op 12 september 1934 droeg Ignatius zijn eremis op in de Sint-Bavokerk te Oud-Turnhout.

Twee jaar later op 17 januari 1936 vertrekt hij al als missionaris naar de Postelse missies van Lolo en Moenge, in Belgisch Kongo.

In feite was Jozef Waterschoot oorspronkelijk niet voor het

toenmalige Belgisch-Kongo bestemd. Abt Hugo Bennebroek had hem eigenlijk voorbestemd voor de universiteit. Maar toen na zijn priesterwijding de twee jaargenoten die aangeduid waren voor de missies werden afgekeurd, veranderde het hele plan. Hij meldde zich aan, samen met een andere jaargenoot, werd goed voor dienst bevonden en... stond weldra op de boot richting Afrika.

De aanwezigheid van Postelse confraters als missionaris in Kongo is eigenlijk al begonnen op 6 februari 1899, toen pater Ludolphus Vangenechten als eerste Postelse missionaris met enkele confraters van Tongerlo naar de Kongo vertrok. Hij zou er in Ibembo als missionaris werken.

Tot 1930 verbleef hij als missionaris in Kongo, toen dwong ziekte hem in België te blijven. Gaandeweg waren er al meerdere Postelse missiewerkers naar Kongo vertrokken, om dan uiteindelijk de streek rond Lolo definitief als eigen Postels missiewerkgebied te ontvangen.

In 1937 worden de drie Postelse missieposten, Moenge, Lolo en Ekama tot Apostolische Prefectuur verheven. Hrosnata Jacobs die door prelaat Bennebroek als overste van Lolo was aangesteld, wordt door Rome als eerste Apostolische prefect van Lolo benoemd.

Op dat ogenblik verblijft Ignatius Waterschoot al een jaar in Kongo waar hij in de Postelse missie van Moenge werkzaam is, vooral om de veraf gelegen dorpen te bezoeken. Bij het oprichten van de prefectuur wordt hij naar Lolo geroepen en krijgt hij er het werk bij van inspecteur van de katholieke scholen van de prefectuur.

Naast het organiseren van de scholen, het inspecteren van de klassen en het opmaken van de rapporten voor de staat reist hij veel rond, nu vooral in de streek van Lolo. 13 jaar zou hij in de

streek van Lolo actief zijn als reispatroon. Hij reisde zijn missiegebied in de brousse af om er in elk dorp de H. Mis te lezen, biecht te horen, kinderen te dopen, zieken te bezoeken, huwelijken te regelen en dies meer. Hij doet dat te voet, per fiets of met de prauw. Hij wordt door de inlanders goed ontvangen en overnacht er in lemen hutten, soms zonder deur, waar hij vaak overvallen werd door de rosse mieren. In het binnenland van Afrika zijn het niet alleen rosse mieren waar men last mee kan krijgen, maar daar lopen ook nog andere passanten rond zodat er altijd wel wat te beleven was tijdens zijn reizen. Zo zat er eens een slang in de biechtstoel, en een tweede keer trof hij zo een beest aan onder het sjofel bed waarin hij sliep, een derde keer was het geen slang maar een luipaard dat in de buurt was. In de tuin hoorde hij een steeds terugkerend geluid zo van "koi, koi". Pater Verheyen had hem enige dagen geleden verteld dat luipaarden dit geluid steeds uitstoten nadat ze enkele passen hebben gedaan. De jonge missionaris die Ignatius Waterschoot toen nog was, meende met een grap van pater Verheyen te doen te hebben met de bedoeling hem vrees aan te jagen. Hij schonk geen aandacht aan dat geluid en bleef rustig liggen.

's Morgens vernam hij echter dat pater Verheyen niet in de omgeving was geweest en dat er een echt luipaard op de missie rondsloop, waar er in geen drie jaar nog een gezien was. Toen er een boy verschrikt kwam aangelopen met de melding dat een luipaard twee geiten had verslonden, was hij wel blij dat hij niet naar dat "koi, koi", vanwaar hij dacht dat het van pater Verheyen kwam, was gaan zien. Gelukkig kon men het beest enkele dagen later met een val vangen.

Te Loloka werd hij eens onverwacht met een olifant geconfronteerd die hem achtervolgde toen hij daar met de fiets op ronde was. Gelukkig verdween het dier in het woud.

Als in 1949 apostolisch prefect Hrosnata Jacobs definitief op rust gaat wordt Ignatius (Jozef) Waterschoot, in opvolging van Hrosnata Jacobs, door Rome als apostolisch prefect van Lolo benoemd.

Toen begon voor Ignatius Waterschoot het ontwikkelingswerk. Hij laat er scholen bouwen, gaande van lagere scholen tot normaalscholen en van huishoudscholen tot vakscholen en materniteiten.

13 jaar lang, van 1949 tot 1962, zou Jozef Waterschoot prefect van Lolo zijn.

In juli 1962 wordt de apostolische prefectuur van Lolo door Paus Joannes XXIII tot bisdom verheven en wordt Ignatius Waterschoot, de eerste bisschop van Lolo. De wijding gebeurde te Postel door Mgr. H. Vermeyren aartsbisschop van Mbandaka die juist in verlof was, bijgestaan door Mgr. C. Vanuytven en Mgr. F. Van den Bergh.

Monseigneur Jozef Ignatius Waterschoot die als wapenspreuk "Sub tuum praesidium" (onder uwe bescherming)⁽¹⁾ koos, had er op dat ogenblik al 26 jaar als missionaris opzitten.

Gemakkelijk heeft onze Oud-Turnhoutse bisschop het in die periode niet gehad. Toen hij in 1962 tot bisschop werd gewijd waren de wonden die de apostolische prefectuur had opgelopen tijdens de onafhankelijkheidsperiode van Kongo in de jaren 1960-1961 nog verre van hersteld.

Ze waren die troebelen periode van 1960-61 wel doorgeraakt, doch niet zonder dat er een pater zwaar was mishandeld, de missie tot driemaal toe ontruimd moest worden om dan bij hun terugkeer telkens de missie volledig geplunderd terug te vinden.

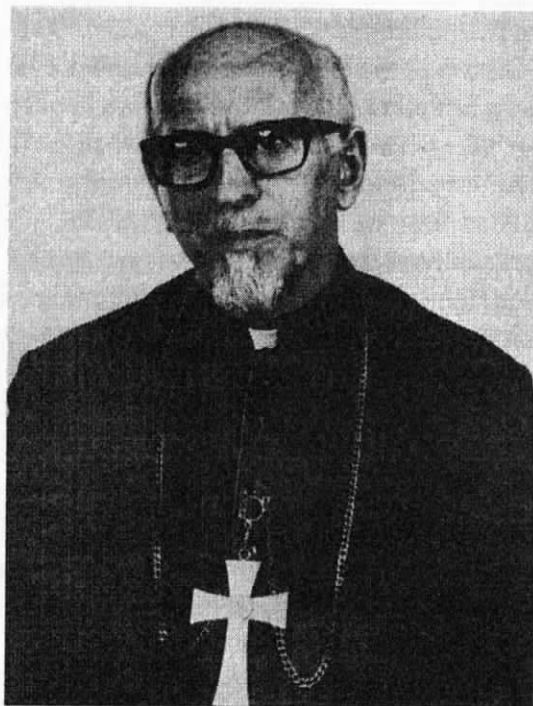
¹ Sub tuum praesidium (onder uwe bescherming). Dit is onder de bescherming van O.-L.-Vrouw en komt uit een gekende zang ter ere van O.-L.-Vrouw, destijds in het lof en na de litanie van O. L. Vrouw.

Het was steeds weer een herbeginnen van meet af aan.

Meer dan eens heeft hij in die periode met inzet van zijn leven, zijn missiezusters en missiebroeders moeten beschermen tegen de Kongolese Rebellen. En moest hij met lede ogen de aangebrachte vernielingen aanschouwen. Driemaal werd hij gevangen genomen en 600 km. ver meegevoerd met 70 andere paters. Ze werden bespot, vernederd en zo meer. Eens moesten ze naast mekaar gaan liggen in vakjes van 1 x 2 m. Dan weer werden ze op stoelen gezet en dansten de soldaten rondom hen, en hielden andere de punt van hun lansen op hun gericht. Het was een zware tijd en meer dan een missiewerker heeft later onder de toen opgelopen psychische druk moet afhaken.

Gaandeweg met al zijn krachten en met soms karige middelen bouwde hij na deze woelige jaren als bisschop zijn bisdom weer op. En dank zij de hulp van zijn missiezusters en missiebroeders, slaagde hij in zijn opzet en kon hij het onderwijs en andere nuttige instellingen voor de inlandse bevolking weer herstellen. Ook slaagde hij er in om de seminaries voor de inlanders te heropenen. Hij was steeds bezorgd, en ijverde er steeds voor dat hij elk jaar enkele goede kandidaten naar het regionaal seminarie kon sturen, die hij dan gedurende hun studies bleef volgen om hen, indien nodig, met raad en daad bij te staan.

In de daarop volgende jaren bestuurdde Mgr. Waterschoot zijn 10.000 km² groot bisdom met een nooit aflatende overgave en geestdrift. Vroeger waren er maar twee missieposten (die van Moenge en Lolo) later kwam daar Ekama bij om dan gaandeweg uit te breiden naar acht missieposten met 90 bijparochies. Na jaren van werken en inspanning kon hij dan eindelijk de vruchten oogsten van zijn werk, en kreeg hij versterking van Zairese priesters en van zwarte leken die zich fel inzetten voor de catechese. Ze waren een belangrijke hulp voor bisschop Waterschoot.

Monseigneur Jozef Waterschoot

*Veertig jaar Missionaris in Zaïre
Vijftien jaar Bisschop van Lolo*

Zo spreekt de Heer Jezus: "Mij is alle macht gegeven in de hemel en op aarde. Gaat dan en onderwijs alle volkeren, doopt hen in de naam van de Vader de Zoon en de Heilige Geest en leert hen onderhouden alles wat ik u geboden heb. Ik zal met u zijn tot aan de voleinding der tijden."

(Archief Corsendonca)

In 1977 vierde hij te Oud-Turnhout, in aanwezigheid van zijn familie en vrienden, zijn veertigste jaar als missionaris waarvan 15 jaar als bisschop van Lolo. Op het gedenkprentje ter die gelegenheid uitgegeven dankt hij zijn dorpsgenoten met de volgende woorden:

Goede Vrienden, Dorpsgenoten.

Ik dank u voor uw sympathie en steun bij deze viering van mijn veertigjarig missionaris leven, waarvan vijftien als bisschop in Zaïre, waarheen ik nu weer vertrek eind september. Meer en meer wordt de kerk nu daar bestuurd door inlandse bisschoppen en geestelijkheid, maar de medewerking van onze missionarissen blijft er zeer noodzakelijk. Voor de 25 miljoen mensen van Zaïre, waarvan 10 miljoen katholieken, heeft men nu naast 42 Zaïrese en 9 blanke bisschoppen, 675 zwarte priesters en nog meer dan 1800 priesters missionarissen, 400 broeders en 2000 missiezusters.

Zij allen verdienen onze bewondering en waardering omwille van hun onwankelbare trouw aan Kristus en zijn kerk, en om hun edelmoedige inzet tot welzijn van het volk dat hen werd toevertrouwd. Voor hen allen vraag ik uw gebed.

De zending door Kristus gedaan: gaat, onderwijs alle volkeren, en doopt hen... is een blijvende zending.

Ook aan U, dierbare vrienden, vraagt Kristus een blijvende trouw aan Hem en aan zijn kerk, en edelmoedige inzet voor de wereldkerk en voor al uw medemensen, bizonder voor de armen en ongelukkigen, die Jezus bizonder liefheeft.

"Wat u aan de geringste van dezen gedaan hebt", zegt Hij, "hebt u aan mij gedaan". Kristus bemindt ook elkeen van u; Hij rekent ook op uw steun en uw gebed voor de wereldkerk en het heil van alle mensen.

Zeer genegen en dankbaar.

Oud-Turnhout, 11 september 1977

*+Jos Ign. Waterschoot o. praem
bisschop van Lolo (Zaïre)*

In 1983 krijgt hij de inlandse Mgr. Maemba Liwoke als hulpbisschop toegewezen.

In 1984 vierde hij zijn gouden priesterjubileum, en op 1 november 1987 dat hij 25 jaar bisschop was.

Enkele dagen daarna op 10 november 1987 neemt hij ontslag als bisschop van Lolo en keert in februari 1988, na 52-jaar missiewerk, naar zijn geliefde abdij van Postel terug, om er van een welverdiende rust te genieten. Helaas hadden de Afrikaanse jaren hun sporen nagelaten en zou de welverdiende rust maar van korte duur zijn. Na enkele malen in het ziekenhuis opgenomen te zijn overleed hij op 20 april 1990 in het H. Hartziekenhuis te Mol en vertrok hij voorgoed naar de Heer die hij zoveel jaren met heel zijn hart gediend had. Monseigneur Ignatius (Jozef) Waterschoot werd begraven in de schaduw van de abdijkerk te Postel.

Hij werd in Lolo opgevolgd door zijn hulpbisschop, Mgr. Frederic Maemba Liwoke.

De tweede Waterschoot die de geborgenheid der abdij van Postel zou opzoeken was Célest die op 27 september 1932 zijn intrede doet.

Evenals zijn broer Jozef Waterschoot zal ook hij zijn stempel drukken op de abdij.

Célest Waterschoot werd geboren te Oud-Turnhout op 27 september 1914.

Na zijn schooljaren eerst te Oud-Turnhout voor zijn lageronderwijs en zijn humaniora aan het Jezuïeten College te Turnhout, voelt ook hij evenals zijn broer Jozef, zich aangetrokken tot de abdij van Postel.

Na zijn intreding wordt hij daar ingekleed op 9 oktober 1932, en ontvangt hij de kloosternaam Gregorius. Ook voor hem blijft

het "Célest" voor de familie, maar binnen de abdij zal ook hij steeds de naam Gregorius gebruiken.

Gedurende zijn priesterstudies volgt hij orgellessen en wordt hij organist van de abdij.

Op 30 juli 1938 wordt hij tot priester gewijd te 's Hertogenbosch.

Op 2 augustus 1938 draagt hij zijn eremis op in de abdij te Postel en op 10 augustus 1938 in de Sint-Bavokerk te Oud-Turnhout.

Na zijn priesterwijding studeert hij 4 jaar aan de katholieke universiteit te Leuven, waar hij de graad van licentiaat en doctorandus in de wijsbegeerte zou behalen.

Vanaf november 1942 wordt hij professor in de filosofie in de abdij te Postel wat hij zou blijven tot juni 1999.

Op 17 december 1942 wordt hij op vraag van zijn medeconfraters tot prior⁽²⁾ van de abdij benoemd, wat later wordt hij ook de magister van de novicen en van de tijdelijke geprofesten.

Na beiaardlessen gevolgd te hebben in de beiaardschool te Mechelen, wordt hij in 1947 ook de beiaardier van de Postelse abdij

Hij zou de taak van prior waarnemen tot in december 1951.

Op 4 december 1951 wordt de 37-jarige Gregorius Célest Waterschoot door zijn confraters tot Abt of prelaat gekozen. Dit in opvolging van Abt Hugo Bennebroek die in november 1951, na ruim een kwart eeuw aftrad.

² Men mag hier het ambt van prior of prioeres in een abdij niet verwarren met de prior of prioeres van een klooster. Een abdij wordt bestuurd door een Abt of een Abdis die normaler wijze verkozen worden voor het leven, de prior of prioeres in een abdij zijn in feiten de tweede in rang. In een gewoon klooster zijn de oversten de prior of prioeres. Zij worden voor een beperkte duur verkozen of herkozen.

Mgr. Gregorius Célest Waterschoot.

Hij was 34 jaar de gewaardeerde Abt en beiaardier van de abdij van Postel.

(Foto Roger Van Mierlo)

Op 27 december 1951 wordt Gregorius Célest Waterschoot door kardinaal Van Roey gemijterd, en gewijd als de nieuwe abt van Postel. Abt Gregorius Waterschoot koos als wapenspreuk "Forma gregis" (Toon U een voorbeeld voor uw kudde)³)

Ook abt Gregorius Waterschoot is evenals zijn voorgangers erg begaan met zijn abdij. Zo laat hij heel wat restauraties uitvoeren. Tussen 1956-'60 laat hij een nieuwe bibliotheek bouwen met twee verdiepingen kamers. In de kerk laat hij de oude barokke orgelkasten in hun oorspronkelijke staat herstellen, en er wordt een vernieuwd orgel geplaatst. In 1968 laat hij het Contactcentrum bouwen, waarin retraites, bezinningsdagen of tentoonstellingen kunnen gehouden worden. Kort daarna laat hij ook de door brand vernielde hoeve en kaasmakerij weer heropbouw en vergroten. Ook het poortgebouw wordt geres- taureerd. In 1960 komt er het nieuwe gasthof en laten nog een nieuwe zaal, de "Rieterzaal" die zowel voor voordrachten als

³ **Wapenspreuken en schilden.** Ze zijn een oude traditie waarvan men de betekenis niet mag overschatten. Sommigen zijn zinvol zoals die van Abt De Kort "Quasi aurora consurgens"(oprijzend als de dageraad) voor wat de herboren abdij betreft. Andere verwijzen dan weer naar de afkomst van de persoon in kwestie, zoals die van abt Herstraets "Dominus protector meus". (God mijn beschermer) Op zijn wapenschild heeft hij de aartsengel Michaël staan wat een duidelijke verwijzing is naar Brecht zijn parochie van afkomst die St.-Michaël als patroon heeft. De wapenspreuk van Abt Bennebroek "Tua luce dirige" (leid mij met Uw licht), met op zijn wapenschild een O. L. Vrouw, is een bede tot O.-L.-Vrouw. De wapenspreuk van abt Gregorius Waterschoot "Forma gregis" (toont U een voorbeeld voor de kudde) is dan weer een verwijzing naar zijn vorming. Forma (vorm) is een typisch woord uit de filosofie en Gregis wijst naar zijn kloosternaam Gregorius. "Forma gregis" kan men dus vrij vertalen als de "filosoof Gregorius" wijzend op het feit dat hij filosofie-professor was en op het feit dat dit zijn universitaire vorming was.

voor feesten geschikt is. Ook de in 1948 geplaatste beiaard, die hij als beiaardier zo menigmaal bespeeld heeft, laat hij vernieuwen en uitbreiden, de oorspronkelijke 40 klokken worden er 47. De beiaard van Postel wordt door kenners als zeer zuiver van klank bestempeld.

In 1980-'81 worden nog eens twee pandvleugels gerestaureerd en in 1982 komt het oude gebouw grenzend aan het Gasthof aan de beurt : de "Rafaël" zaal".

Prelaat Waterschoot heeft echter niet alleen oog voor het wereldse, ook op het geestelijke vlak zet hij zijn volle krachten in. Zo is hij stuwende en stichtende kracht van een Norbertijnen priorij in Kinshasa de hoofdstad van Zaïre. Op 19 maart 1966 wordt de priorij "Onze-Lieve-Vrouw-ten-Hemel-opgenomen" door Bonifaas Luykx ingezegend. Ondanks dat ook de jonge priorij in het woelige Zaïre van de jaren zestig met heel wat tegenslag en plundering te maken krijgt, blijft prelaat Waterschoot zich hardnekkig inzetten en ijvert hij voor de jonge stichting. Zodat Gregorius Célest Waterschoot terecht als medestichter van de Norbertijner-priorij "Onze-Lieve-Vrouw-ten-Hemel-opgenomen" in Kinshasa, Zaïre, beschouwd wordt.

Prelaat Gregorius Waterschoot zou 34 jaar de abdij van Postel besturen.

In 1984 mocht hij de 50ste verjaardag van zijn professie vieren, en in 1988 zijn gouden priesterjubileum

Op 1 mei 1985 neemt hij ontslag als prelaat om het roer aan een jongere kracht over te laten. Hij zou opgevolgd worden door Abt Petrus Broeckx die de abdij van binnen en van buiten kent. Hij werd immers binnen de muren van de abdij geboren. In een huis dat toen nog eigendom was van Graaf de Broqueville.

In 1928 was Jozef de eerste, vier jaar later in 1932 volgde Célest als tweede. Zevenjaar na Célest en 11 jaar na Jozef komt in 1939 Rafaël als derde Waterschoot zijn twee broers te Postel vervoegen.

Rafaël werd te Oud-Turnhout geboren op 7 augustus 1920.

Op 12 september 1939 wordt hij als novice ingekleed en ontvangt hij de kloosternaam Basilius of Basiel. Voor zijn familie blijft ook hij Rafaël.

Twee jaar later op 12 september 1941 legt ook hij zijn gelofte of de zogeheten professie af.

De tekst van deze professie luidt als volgt:

"Ik, frater Basilius⁽⁴⁾, draag mijzelf op en geef mij aan de kerk van Sint-Nicolaas te Postel, en ik beloof een leven van bekering en communio te leiden, dat vooral gekenmerkt wordt door armoede, gewijd celibaat en gehoorzaamheid, volgens het evangelie van Christus en de levenswijze van de apostelen, volgens de regel van de heilige Augustinus en de constituties van de premonstratenzerorde, ten overstaan van Hugo Bennebroek⁽⁵⁾ prelaat van deze kerk, en mijn medebroeders".

Op 12 augustus 1945 wordt hij tot priester gewijd te Tongerlo. En op 5 september 1945 draagt hij zijn eremis op in de Sint-Bavokerk te Oud-Turnhout.

Na zijn priesterwijding studeert hij 4 jaar pedagogie en psychologie aan de katholieke universiteit te Leuven en behaald zo het licentiaat. Hij studeert er ook beroepsorgentatie.

Op 4 april 1950, vijfjaar na zijn priesterwijding, vertrekt hij als

⁴ Hier wordt telkens de naam van de geprofeste ingevuld.

⁵ Hier wordt telkens de naam van de op dat ogenblik zijnde abt of prelaat genoemd.

E. P. Basilius Rafaël Waterschoot.
 Verbleef 45 jaar in Belgisch Congo, thans Zaïre, als missionaris in het
 bisdom Lolo.
 (Foto Roger Van Mierlo)

missionaris naar de Postelse missies van Lolo waar zijn broer Ignatius (Jozef) sinds een jaar (1949) prefect is, en waar hem de taak van inspecteur der katholieke scholen van het bisdom wordt toegewezen.

Van 1950 tot 1984 dus ruim 34 jaar zou hij daar als inspecteur en coördinator van het katholiek onderwijs in het bisdom Lolo zijn broer Jozef bijstaan. Zijn broer die zoals we reeds hebben kunnen lezen een weinig later als eerste bisschop van het bisdom Lolo zou gewijd worden.

Als inspecteur bezocht hij al de scholen die door de prefectuur of bisdom waren georganiseerd om na te gaan of het officiële programma goed gekend was door de leerlingen en of het nodige schoolmateriaal aanwezig was. Voor de nodige handboeken en schrijfboeken moest hij wel zelf zorgen want ter plaatse was meestal niets van dien aard te koop. In latere jaren kon men soms wel wat schrijfboeken en schrijfmateriaal vinden in sommige winkels.

Hij moest er de onderwijzers aannemen en soms, als ze niet voldeden, moest hij ze ook ontslaan. Ook moest hij beslissen of er nieuwe klassen of scholen mochten geopend worden.

Elk jaar moest hij uitgebreide rapporten opstellen voor de staat, want die betaalde de salarissen van de onderwijzers als aan bepaalde voorwaarde voldaan werd. De staat stuurde van tijd tot tijd ook een inspecteur om dat te controleren.

Zolang Kongo onder Belgisch bestuur was, werden de subsidies 2 of 3 maal per jaar toegestuurd waarmee de missies dan maar moesten zien rond te komen.

Vanaf 1960, toen Kongo onafhankelijk werd, stuurde de Kongolese regering elke maand het geld toe voor het betalen van de onderwijzers. Dat was wel een voordeel, maar het bracht ook mee dat Basiel Waterschoot elke maand het geld op de

bank moest gaan halen, die zo 'n 70 km. van Lolo gelegen was. Maar dat was niet het enige probleem. Het kon gebeuren, en het is meer dan eens gebeurd, dat wanneer men zich bij de bank aanboot, deze niet over voldoende geld beschikte, daar het geld soms onregelmatig toekwam, en telefoneren naar de bank was niet mogelijk. Het gebeurde dus meer dan eens dat men de reis voor niets gemaakt had, en men enkele dagen later opnieuw moest gaan proberen om aan het geld te geraken.

Rond 1970 begon de Zairese staat met elke maand een heel gedetailleerde lijst toe te sturen voor elke onderwijzer, zodat duidelijk was wat er voor elke onderwijzer toegestuurde was, wat voor heel wat problemen zorgden. Meer dan eens moest Basiel Waterschoot naar Kinshasa reizen, voor 'n een week of 14 dagen, om dan daar zelf met veel geduld hier en daar enkele verbeteringen aan te brengen.

In 1983 gaf hij tijdens zijn verlof te kenen dat, indien men het wenste, men gerust een andere inspecteur mocht benoemen. Meerder abbés verlangde dat.

In 1984 werd hij dan opgevolgd door abbés Linbimbe Camille, die op zijn beurt enkele jaren later door een ander abbés werd opgevolgd. Sinds 1994 is het een leek, Ligbeta Albert, gediplomeerd onderwijzer, die jarenlang een school bestuurde en daarvoor zelfs, zo 'n 30 jaar geleden, enkele maanden stage volgde te Brussel.

Nadat hij was opgevolgd door Linbimbe Camille zou Basiel (Rafaël) Waterschoot nog tien jaar de functie als econoom van het bisdom Lolo waarnemen.

's Zondags reed hij gewoonlijk met enkele andere priesters naar de dorpen die verder van de missies verwijderd waren, waar ze dan de eredienst opdroegen om zo de dorpelingen de kans te geven de H. Mis bij te wonen. Op andere dagen werd dat ge-

woonlijk gedaan door een katechist die dan een gebeddienst met voorlezing van de mis regelden.

In 1994, na 45 jaar missiewerk, keert ook Basilius (Rafaël) Waterschoot definitief terug naar de abdij van Postel voor een welverdiende rust.

Het spreekt vanzelf dat de gebroeders Waterschoot niet de enige Oud-Turnhoutenaren zijn geweest die hun intrede hebben gedaan in Postel.

Zo hebben in de loop van de eeuwen ook de volgende Oud-Turnhoutenaren hun intrede gedaan in Postel:

Johannes Moons, geboren te Oud-Turnhout op 5 oktober 1647, studeerde te Turnhout bij de Augustijnen van Corsendonk. Op 20 februari 1667 werd hij novice in de abdij van Postel en hij deed er zijn geloften op 22 februari 1669. Hij werd priester gewijd en in november 1675 werd hij kapelaan te St.-Oedenrode. Later werd hij kapelaan te Lierop, bij Helmond, waar hij in december 1676 pastoor werd. Hij stierf daar op 29 april 1688.

Andreas Mertens, geboren te Oud-Turnhout op 8 november 1704. Hij werd novice in de abdij van Postel op 13 mei 1734 en op 20 mei 1736 sprak hij zijn geloften uit. Hij was lekenbroeder en overleed te Postel op 23 oktober 1742.

Petrus Sips, geboren te Oud-Turnhout op 26 april 1709. Op 8 september werd hij novice in Postel en deed zijn professie op 8 september 1734. Hij werd priester gewijd in Mechelen op 22 september 1736. In 1757 werd hij pastoor benoemd in Arendonk, waar hij stierf op 29 november 1773.

Andreas Van Gestel, geboren te Oud-Turnhout op 25 februari 1760. (Zijn ouders waren Adrianus Van Gestel en Anna Maria Caers uit Kasterlee).

Hij begon zijn noviciaat in Postel op 23 maart 1783, werd geprofest op 5 april 1785, en reeds in 1786 tot priester gewijd. Hij werd kapelaan in Arendonk, en in 1799 pastoor in Renooi, ten westen van Nijmegen.

Daar stierf hij de 16 september 1808.

Jos Bonaventure Van der Veken, geboren te Schoonbroek (toen nog Oud-Turnhout) op 11 oktober 1930. Ingetreden te Postel op 12 september 1950, geprofest op 12 september 1952 en priester gewijd op 29 juli 1956. Werd doctor en professor in de theologie op 15 september 1958, studieprefect op 4 juli 1970, en visitator voor kloosterzusters voor het bisdom Antwerpen.

De bewoners van de Postelse abdij hebben in de eeuwen van haar bestaan een taai leven geleid.

Ze werden het slachtoffer van plunderingen, en vernielingen. Eens werden ze zelfs weggegaagd uit hun abdij.

Jaren, soms tientallen jaren na hun verbanning, keerden zij terug naar hun abdij en restaureerden wat nog mogelijk was, de rest herbouwden ze.

Dank zij de moed en doorzettings vermogen van abten en confraters door de tijd heen, is de abdij van Postel, alhoewel ze geen openmonument is en men er zo maar niet kan gaan rondlopen binnen de kloostermuren, onder tal van opzichten een bezoek ten volle waard. Een bezoek dat men kan aanvragen aan de gemeentediensten van Mol, die dan de rondleiding leiden en regelen.

Zo is daar vooraleerst de Romaanse kerk, opgetrokken in

Rijnlandse bouwtrant. Dit monument opgetrokken op het eind van de 12de eeuw in basilicastijl telt drie beuken zonder kruisbeuk. In de zuidelijke muur ziet men nog de oorspronkelijke Romaanse vensters; die van het koor werden gerestaureerd. De gotische ramen en bijpassend gewelf boven het kerkschip kwamen er in 1626, terwijl het koorgestoelte dateert van 1630. De vroegere momentale Romaanse toegangspoort, is thans de doorgang van kerk naar sacristie, deze gotische sacristie bevat een aantal opmerkelijke kunstwerken zoals religieus edelsmeetswerk en fraaie heiligenbeelden.

De kapitelzaal in Vlaamse renaissance dateert uit het midden van de 18de eeuw, terwijl de eikenhouten wandbekleding, lezenaar, abtsstoel en zoldering gemaakt werden begin van de 20ste eeuw door beeldhouwer Goethijn. Jan Huet zorgde voor de gebrandschilderde ramen.

De refter is een schitterende rococozaal, versierd met Italiaans stucwerk, en met in de vier hoeken de symbolen van geloof, hoop, liefde en vrede, zij stamt uit circa 1750.

De unieke bibliotheek bevat ondermeer: 54 incunabelen of wiegdrucken van vóór 1500, 143 postincunabelen van rond 1500 tot 1540, meer dan 200 meestal 17de eeuwse kopergravures enz. enz.

Verder bevinden er zich ook nog meer dan 300 exemplaren uit de beroemde drukkerij van Plantin-Moretus, waarvan er 72 door Chistoffel Plantin zelf gedrukt werden. Ook zijn ze een aantal verluchtende miniaturen uit de 15de eeuw rijk, terwijl het oudste manuscript van de bibliotheek dateert van 1364. Alles te samen bevat deze bibliotheek meer dan 60.000 werken.

De archieven bevatten meer dan duizend perkamenten waarvan de oudste teruggaan tot 1173.

Langs de buitenkant van de abdij heeft men dan nog het schil-

Thans genieten Célest en Rafaël van een wel verdiende rust.
(Foto Roger Van Mierlo)

derachtige poortgebouw met portierswoning van rond het einde van de 16de eeuw begin 17de eeuw. Verder hebben we nog de kerktoren van in 1769 en de in sierlijke Vlaamse renaissance stijl opgetrokken beiaardtoren van in 1610 waar thans een 49 klokken tellende beiaard hangt met een globaal gewicht van ongeveer 2.600 kg. Het 17de eeuwse torenuurwerk werd bewaard maar dient niet meer.

Het nieuwe uurwerk, met een automatisch beiaardspel om het kwartier, (met een melodie volgens seizoen) gebeurd nu computergestuurd, stip volgens de West-Europese tijd.

Roger Van Mierlo

Het wapenschild van de Postelse abdij.

Dankwoord.

Graag wens ik Mgr. Gregorius Célest Waterschoot en zijn broer pater Basilius (Rafaël) te danken voor de ontvangst op de abdij en voor hun medewerking aan dit artikel. Het was een waar genoegen om met hen kennis te maken en te luisteren naar hun boeiende en leerrijke vertellingen over de werking van de abdij en het missiewerk in het heden en het verleden.

Ook dank aan Edward Van Gelder voor de inzage in zijn vaders archief.

De gemeenteraad 100 jaar geleden

In de eerste helft van het jaar 1899 vergaderde de gemeenteraad van Oud-Turnhout slechts drie maal, met telkens een zeer beperkte agenda. Ook in de tweede helft van het verkiezingsjaar 1899 doen de raadsleden het rustig aan.

De gemeenteraad beslist op de zitting van **4 maart 1899** op het grondgebied van de Lint 2 wegen te verkopen aan de heer Taelemans. Omdat deze wegen voor de bevolking geen nut meer hebben, kunnen ze verkocht worden, oordeelt de raad. De verkoopprijs bedraagt 228,45 fr.

Verder wordt de verkoop van een 'voorhof' langs de openbare weg in het Paradijs goedgekeurd. De heer J. Wens kan dit perceeltje kopen voor de som van 11,7 fr.

Tenslotte hecht de raad goedkeuring aan de raming van de openbare verkoping van de hoeve 'Het Hoefken' door het Bureel van Weldadigheid.

De gemeenteraad van **5 juni 1999** besluit als enig agendapunt tot de openbare verkoping van een weiland (Het Blijksken), met een oppervlakte van 7 ha 25 ca, als bouwgrond.

Ook op de zitting van **30 juni 1899** staat slecht één punt op de agenda. De gemeenteraad vraagt aan het provinciebestuur de toelating om van de rekening van de 'Algemene Spaar en Lijfrentkas' de som van 3798,60 fr. op te nemen. Dit bedrag is nodig om de vereiste aanpassingswerken aan de Aa uit te voeren.

Hugo Miguet

Op de boekenplank

In het vorig nummer van ons tijdschrift heeft u uitgebreid kunnen kennismaken met onze nieuwe rubriek "Op de boekenplank" In dit nummer brengen we een selectie uit de boeiendste heemkundige bijdragen uit de tijdschriften die we ontvingen tijdens het eerste kwartaal van 1999.

In het maartnummer van '99 van "De Rosdoek", het tijdschrift van de heemkundige studiekring de acht zaligheden uit Eersel, kan men in het artikel prehistorisch begrafenis maal lezen wat er na een begrafenis in vroegere tijden zoal gegeten werd. Tevens wordt er in het artikel De vrede van Munster en het wel en wee van de middeleeuwse kerken in Noord-Brabant ruim aandacht besteed aan de religieuze gevolgen van de definitieve scheiding tussen Noord en Zuid.

In het januarinummer van '99 van het contactblad van heemkundige kring "De Vlierbes" uit Beerse-Vlimmeren verscheen in de tweede aflevering uit de reeks Vlimmeren in Grootmoeders tijd een artikel over het aantal cafés en het op café gaan in Vlimmeren vóór de tweede wereldoorlog.

In een extra nummer van "Brieven van Paulus" van heemkundekring Paulus van Daesdonck uit Ulvenhout schetst Kees van Alphen, de geschiedenis van het Ulvenhoutsbos. Hij schreef dit boekje naar aanleiding van de viering van 100 jaar Staatsbosbeheer. Toen in 1899 Staatsbosbeheer werd opgericht werd immers ook het Ulvenhoutsbos, tot dan toe een domeingood, aan de zorgen van Staatsbosbeheer toevertrouwd.

In het maartnummer van '99 van "**De drie goddelijke deugden**" het tijdschrift van de heemkundekring Nicolaus Poppelius uit Ravels, Weelde en Poppel verscheen een interessant artikel van de hand van Marc Van Gorp over de geschiedenis van de N.V. Van Gorps Moderne Wegenbouw, een bedrijf dat na 60 jaar verdween uit het straatbeeld van Ravels en definitief naar Schoten verhuisde. In de glorieperiode van het bedrijf waren ertussen de 650 en 730 mensen tewerkgesteld. Ook de genealogen onder onze leden kunnen weer hun hartje ophalen. Willem Paulussen (†) en Frans Vosters schreven een boeiend artikel over de aanwezigheid van 400 jaar familie Dickens te Ravels en te Weelde. Van de hand van Edmond Swaan verscheen eveneens een interessant artikel over de boerderij, de tondeldoos (de tondeldoos bestaat volgens de auteur uit een rond koperen buisje met aan de ene zijde een naar binnen omgeslagen rand. Op de andere zijde komt een dekseltje. Dit buisje heeft een diameter van ongeveer 2,5 cm en een lengte van ongeveer 5 cm. Binnenin zit er een tweede buisje met een bodempje eraan. Dit tweede buisje kan op en neer geschoven worden en is van buitenaf met een ketting aan het dekseltje verbonden), de breischede, de wagenmakerij en zagerij.

In het maartnummer '99 van heemkundige kring "**Zeven Neten**" uit Retie brengt Gust Adriaensen ons de historiek van de Sint-Martinuskerk; Walter Raeymaekers interviewde Omer Melis over zijn wielercarrière en Koen Mertens schreef een artikel over de Retiese Markt omstreeks 1910 en later.

Ook de genealogen onder onze leden worden in het maartnummer '99 van "**De Scheeper**" het tijdschrift van Heemkunde Werkgroep Reusel niet vergeten. In de rubriek Waar

komen onze achternamen vandaan, gaat Wim van Gompel uitgebreid in op de herkomst en de schrijfwijze van de naam Kuijpers. Voor velen onder ons is het dagelijks gebruik van de moderne communicatiemiddelen zoals telefoon, fax en elektronische post al bijna vanzelfsprekend. We zouden haast vergeten dat het er in vroegere tijden heel anders aan toe ging om aan elkaar boodschappen door te geven. In het eerste deel van het artikel "*Is de post al geweest*" van de hand van Gerard Janssen verneemt u er meer over.

In het maartnummer '99 van de **heemkundige kring uit Balen** verscheen "*Van kaars tot spaarlamp*", een artikel geschreven door Jos Michiels naar aanleiding van de thematentoonstelling tijdens de Balense Jaarmarkt 1999. In een geschiedkundige schets besteedt Richard Vermeulen uitgebreid aandacht aan de evolutie van de openbare verlichting in Balen.

In het eerste nummer van '99 van "**Nieuwe Heemtijdingen**" het driemaandelijks tijdschrift van heemking Ansfried uit Westerlo verscheen een interessante bedenking van de hand van Staf van Rooy rond het getal 7.

In "**De Berse**" het tijdschrift van heemkundekring Den Beerschen Aard uit Oost-, West- en Middelbeers, wordt ruim aandacht besteed aan het en het wel en wee van de Beerzen en zijn bevolking in de maanden augustus, september en oktober van 1946.

Rudy Cornelis

**Uit de verslagen
van de Oud-Turnhoutse
Vlaamse studiekering.**

19 december 1923.

Om 8 ½ uren kon de vergadering eerst geopend worden: aan de te laat komers een weinig vroeger te komen om op tijd te kunnen beginnen.

Waren tegenwoordig de gebroeders Op de Beeck, gebr. Van Heuckelom, de gebr. Waterschoot, Aug. Mertens, Aug. Geivers, Leo Claesen en ondergetekende. René kwam ½ uur na aanvang der vergadering en hield gedurende gansch de lezing van Aug. Mertens eene rare houding zoodanig dat de voorzitter hem vroeg of hij eene afzonderlijke lezing voor hem alleen had gedaan.

Het kritisch verslag door Jos Op de Beeck werd zeer goed bevonden: Jan Van Heuckelom en Gaston Waterschoot verschoonde zich hunne afwezigheden uit te leggen afwezigheden waarop in dit verslag zoo wel gewezen werd.

Het tweede punt van de dagorde was het lezen door Aug. Mertens over: "De Nachtegaal en de Roos", door Oscar Wilde, schoon verhaal betreffende de opoffering en de valsheid der liefde. Deze lezing zal gedaan worden op den feestavond, maar wat trager en met meer vuur.

Het derde punt: samenstelling van het programma voor den feestavond. Eindelijk is het gelukt, wat al tijd en moeite heeft het gekost om er toe te geraken en er is zoo weinig voor noodig alleen wat goeden wil en wat meer opoffering sommigen leden voor den kring en op drij weken is zoo iets klaar in plaats van op nog meer maanden zooals het nu gegaan is. Er zijn er die verlangen nog meer zulke feestavonden in het jaar op te richten,

doch dan moet er met meer iever en moed gezocht en gewerkt worden om het programma samen te stellen.

Er werd ook nog gerept over het avondmaal dat zou plaats hebben 's zaterdags na den feestavond om nog gebruik te kunnen maken van de piano die daar voor 8 dagen zou gehuurd worden. Dan wordt de dagorde voor volgende vergadering opgemaakt en overgegaan tot het betalen der bijdragen waarna de vergadering geheven word.

26 December 1923.

Brrr... Brrr... koud jongens!.. koud!...

De leden zaten dicht bijeengewrongen rond de pas ontstoken kachel, als een troepje halfverkleunde vogeltjes.

Weldra echter golfde er een krachtige warme streeking over de jongens die er zich welgedaan in baadden, en wellustig rekkend de lijven boden aan haar aaiende koestering.

Meteen ontdooiden de gedachten en de tongen, en 't werd een gezellig praten over de gebeurtenissen der laatste dagen.

Hoe lekker!

Na herhaald aandringen van den voorzitter nam ieder zijn plaats in en kon de vergadering gaan beginnen, als Jan Van Heuckelom de deur openstiet, en zegde: "Kom eens kijken, mannen, hier is de koei van Oud-Turnhout". "Breng ze eens hier"! – "Bah ja, laat ze eens binnenkomen". En weldra trad de koei, gevolgd door een van haren trawanten, de studiekamer binnen.

Ja! 't Was juist de dag der onnoozele kinderen.

Beide kerels waren in vrouw verkleed. Ze zouden eerst eens een liedje zingen om dan daarna een omhaling te mogen doen. De koei was echter nog al mild, want begeleid door de stem van een der leden deed ze er nog een dansje bij, tot vermeerdering der algemeene vroolijkheid.

Dan kon de vergadering aanvangen.

De voorzitter leest het verslag der vergadering van 19 december, enkel A. Mertens en Theo Op de Beeck maken een aanmerking van weinig belang aangaande de uitspraak der ij klanken, zoodat makker Gaston Waterschoot al gauw kan aanvangen met zijn voordracht over glas: afkomst, plaatsen waar men de meeste hedendaagsche glasbazerijen aantreft, eigenschappen, soorten, manier van vervaardiging; kort en bondig, vloeiend afgewerkt, met heel wat nuttige wetenswaardigheden, bijgevolg werd er aandachtig door de leden geluisterd.

Na de boeiende voordracht van Gaston vergaste Theo ons met een lekker nagerechtje door het gedicht "Mijn taal" van zuster Maria Josepha voor te dragen. Theo heeft er waarachtig een handje van weg om iets te deklameren, het gaat hem als of hij het zelf gemaakt had. Hij deed het ditmaal dan ook met veel gevoel en gloed zoodat we wel heel graag meermaals van zoo een nagerecht zouden willen proeven.

Na nog een poosje over de nakende feestavond gesproken te hebben en de bijdragen geïnd te hebben, wordt de vergadering geheven.

Feestavond van zondag, 20 januari 1924

Wel een gansch uur voor den tijd waren de studie kringers op hunnen post. Als ik zeg "waren de studie kringers op hunnen post" in 't algemeen, dan bedoel ik natuurlijk de echte, de goede. 't Was hun aan te zien dat ze hunne waardigheid bewust waren: in hun beste pak, fijn afgeborsteld en uitgestreken, een cigaret tusschende lippen en nog een half pakje in den zak. Ze hadden voor de gelegenheid eens vaarwel gezegd aan den alledaagschen bucht van 10 voor vijftig centiemen, om een paar franken ('t

gebeurde maar eens per jaar) te wagen aan een doosje 'qualité extra fine'. En overal waar ze gingen zweefden hen dan ook als een satijnen koningsmantel, een purperen wolk van lekker fijne geuren achterna. Zij wandelden rond, een beetje zenuwachtig, de handen in de broekzakken, de panden van de losgeknoopte vest achter de ellebogen, de borst vooruit, en als zij neerzaten strekten zij de beenen lang uit om toch hun versch gestreken broek maar goed in de plooiën te houden.

't Was gezecht dat er veel volk komen zou, en goed volk, en de aanwezige leden stonden voor de ontvangst van al die vreemde heeren en dames, - iets van gewicht, want de eer en de waardigheid van den kring diende hooggehouden, die achtenswaardigheid, met kennis begaafde menschen moesten met eerbied behandeld worden. Kost wat kost, ze zouden hier niet buiten gaan dan met hun geest voldaan, en den mond vol woorden, om den lof van den kring en de voortreffelijkheid zijner leden allerzijds te verkondigen en te bevestigen.

Takt, fijnheid, hoffelijkheid was er noodig om den eersten indruk te geven, en zelfs een beetje 'flatteeren', was niet te veel.

De voorzitter had meer dan de handen vol. Gedurende kuierde hij heen en weer, gaf hier raad, vroeg er elders. Zijn toezicht ging over alles. De stoelen, de banken, de tafels, de versiering, de theaterschikking, de muziek, de leden. En als hij, van achter uit de zaal, tot slot een laatste maal zijn blikken weidde over het gansche complex, scheen hij voldaan, want over zijn gelaat kwam een blijde plooi, zoiets als een tevreden glimlach tegen zichzelf, en hij knikte toestemmend met het hoofd. 't Was allemaal in regel, meer nog 't was allemaal goed.

't Mocht wel zijn ook voor een enkele maal. Een jaar lang was het uitgesteld, altijd maar uitgesteld, verschoven van maand tot maand: de ijver en wilskracht der leden schenen een

buitengewone elasticiteit te bezitten. En toen nu, op een zekeren dag, de datum definitief op een paar weken later bepaald werd, stonden er velen verbauwereerd. Zou d' er dan op den duur toch nog iets van in huis komen.

't Had heel wat moeite gekost om een programma in elkaar te steken. Het meerendeel der leden schenen zich weinig te bekommeren van 't geen er gebeuren zou, en hun geestdrift voor de goede zaak was al even ver te zoeken als de feestavond zelf. Theofiel Op de Beeck en Gust Mertens stonden er voor om de kleuren van den studiekring hoog te houden. De zangafdeling onder de leiding van Jef Claesen zou ook haar plicht doen, en Leo, die de piano bespelen moest, meende, gansch op 't einde, er 't bijltje bij neer te leggen, omdat de hond hem, naar 't weinig scheen, in den benen had gebeten.

Zoo kwamen we aan den vooravond van den grooten dag.

Verschillende leden van goeden wil waren ter plaatsen en stelden al hun kracht, hun kennis en fantasie te beschikking, om aan zaal en theater een zoo mooi mogelijk uitzicht te geven. Geburen werden lastig gevallen en Staf zijn magazijn, van onder tot boven doorzocht; er werd gehamerd en gezaagd, geschoven, getrokken, gesleurd, gescherst en geredetwist, kortom, hard en eensgezind gewerkt. De huisbazin stond ons bij met wijzen raad en daad, en op 't einde van den avond stonden wij verstomd over ons eigen werk.

En toen de voorzitter nog eens het hoofd binnen stak om met een laatsten blik al het tot stand gebrachte nog eens te monstereen, was het goddank, en tot ons aller volkomen voldoening, allemaal goed. Zuiver en netjes en frisch was de zaal, de stoelen ordelijk gerangschikt, en de tafels er tusschen in vermeerderden de gezelligheid. Het theater was meer dan ruim genoeg, mooi gedrapeerd, en gesmukt met groen en sierplanten met het groote leeuwenvlag als grond.

“Daar zijn de mannen van Turnhout – de Dageraad!” zei Theo, die door een venster de straat op spiedde. De drie of vier leden die Theo hoorden, voelden als met een schok al hun waardigheid wakker schieten. Ze rekten benieuwd de hoofden om te kijken of 't waar was. Ja, daar kwam volk aan, heren van Turnhout, die naderden, ijverig pratend met veel gebaren, en die weldra, met heel wat herrie en drukte binnenstroomden.

Maar de waardigheidsbekleeders waren op hunnen post om de eer van den kring hoog te houden en zijn reputatie voor een jaar te verstevigen.

Groepjes vormden zich, en er werd levendig, met veel hoffelijkheid en wijsheid gepraat zodat er een druk geroezemoes boven de hoofden hing.

Intusschen schoven reeds vele bezoekers de zaal in, en 't was weldra te voorzien dat er zitplaatsen te kort zouden zijn. Dus maar gauw wat stoelen bijgehaald.

De voorzitter werd bericht dat er om te beginnen, niet naar Dr. Daelemans moest gewacht worden, daar deze verhinderd was op tijd en stond ter plaatse te zijn.

De laatste praters traden nu ook binnen en zochten hun plaats: een als bij toeval leeggebleven stoel, verscholen in de dichtbezette rijen. Het geroezemoes verstierf en een gewichtige stilte daalde neder en rond half vijf begon men dan met er kom af mee te maken.

Alle plaatsen waren bezet, een paar kijkers, evenals de leden, geraakten er zelfs niet meer binnen, en zouden zich moeten tevreden stellen met te luisteren zonder te zien en met nu en dan eens een gestolen blik te werpen door de deuropening, op 't geen daar binnen gebeurende was.

Te midden der stilte, de plechtige stilte, die hoopgevend hing boven de onbeweeglijke, vol verwachting starende mensen,

nam de voorzitter het woord: woorden van dank, woorden van hoogachting, die neerdroppelden als honing op de welgevallige luisterende toehoorders.

De feestavond was begonnen, en achtereenvolgens werden de verschillende punten afgewerkt. De zangafdeling, Aug. Mertens, Theo Op de Beeck, Leo Claesen kwamen opvolgentlijk aan de beurt; en 't was duidelijk dat ieder afzonderlijk en allen te samen hun best deden om zich uitmuntend van hun taak te kwijten; dit niet alleen om zich te onderscheiden en persoonlijke roem te verwerven, maar ook om een kroon te vlechten om den naam van den kring, om zijn faam te verstevigen, en 't allenkante een galm te doen opgaan om zijn voortreffelijkheid en de voortreffelijkheid zijner leden. Daarom moesten al die heeren en dames overbluft worden, overbluft, eenvoudig door het kunnen van een kleinen studiekkring, zonder roem, zonder naam, met een dozijn leden, op een beduidingslooze boeren parochie. En dat gebeurde werkelijk. Zoo uitgezocht was het programme en zoo fijn, zoo pikfijn werden de verschillende punten uitgevoerd: de zangers onder de meesterlijke leiding van Jef Claesen, de lezing: "De nachtegaal en de roos", door Aug. Mertens, twee dekamatiestukken: "Mijn taal", en "Golgstha", door Theo Op de Beeck, de muziek door Leo Claesen, dat de bijval algemeen en de overwinning volkomen was. Theo, bijzonder met zijn "Golgstha", overtrof alle verwachtingen. De jury, samengesteld uit de heeren Dr. Daelemans, Jozef de Bruyn en Emiel Waterschoot maakte den uitslag van den letterkundige prijskamp bekend, en de twee bekroonde werken: "Wie zijn wenschen weet te beperken", opgelegd onderwerp, door Theo Op de Beeck, en "Herfstavond", vrij onderwerp van Jef Mertens, werden voorgelezen. Nieuwen bijval. Een krachtige "Vlaamse leeuw", komende uit overtuigde vlaamsche harten, sloot den avond.

Overbluft waren al die vreemde heeren en damens, overtrofen in 't geen ze verwachten konden. Overbluft, eenvoudig door het kunnen van een kleinen studiekkring, zonder naam, zonder roem, met een dozijn leden, op een beduidingslooze boeren parochie.

Voldaan verlieten zij de zaal, en al de monden samen waren onmachtig om den lof te vertolken die opsteeg uit hun dankbare harten, en er waren geen woorden genoeg om de voortreffelijkheid van den kring en zijn leden te verkondigen en te bevestigen.

Verslag opgemaakt op 8 februari 1924 door Jef Mertens

Inhoud

Voorwoord	Blz. 1
Mensen van bij ons	Blz. 3
De gemeenteraad 100 jaar geleden.	Blz. 32
Op de boekenplank.	Blz. 33
Uit de verslagen van de Oud-Turnhoutse Vlaamse studiekkring.	Blz. 36

CORSENDONCA

Corsendonca

Corsendonca is het ledentijdschrift van de Oud-Turnhoutse Heemkundekring "Corsendonca". Het verschijnt viermaal per jaar en is geregistreerd onder het nummer ISSN 0779-5785.

Losse nummers zijn verkrijgbaar voor de prijs van 100 fr.

Redactie en lay-out : Roger Van Mierlo
Draaiboom 4
2360 Oud-Turnhout tel.72.06.24

Elk artikel of verhaal handelend over ons dorp, zowel van vroeger als nu en dat geschikt is voor ons tijdschrift, is steeds welkom op boven vermeld redactieadres.

Lidmaatschap

Het lidgeld bedraagt 250 fr per jaar. Men kan steeds lid worden door storting van dit bedrag op rekening **001-1085134-71 t.n.v. Heemkundekring Corsendonca**. U ontvangt dan niet alleen het ledentijdschrift, maar u krijgt ook steeds een flinke korting bij een nieuwe publicatie.

Fotoarchief

De heemkundekring Corsendonca is reeds geruime tijd bezig met het aanleggen van een fotoarchief. Om dit archief aan te vullen zijn we steeds op zoek naar nieuw materiaal. Alle fotomateriaal met betrekking tot onze gemeente is steeds welkom (kerkelijk, cultureel, vereniging enz.) U ontvangt steeds, nadat Corsendonca een dubrikaat heeft laten maken, uw foto's in ongeschonden staat terug. Geef ons een seintje, of contacteer:
Jan Sels: Draaiboom 98
2360 Oud-Turnhout
tel. 45.18.12

ASLK - SPAREN

REEDS JAREN HET MEEST ERVAREN

UW BANK EN VERZEKERINGSTEAM

ASLK

BANK+VERZEKERINGEN

Agentschap Oud-Turnhout
Steenweg op Turnhout 7
2360 Oud-Turnhout
Tel, 014/45.01.21

Agentschap Arendonk
De Valken 8
2370 Arendonk
Tel, 014/67.76.96

FORTIS

Solid partners. Flexible solutions